

Erik Isaksson
Tel: 0929-170 00

YTTRANDE

DATUM
2024-06-11

DIARIENR
0422/24

Yttrande gällande delbetänkandet Jakt och fiske i renbetesland SOU 2023:46

Älvsbyns kommun anför att det till att börja med är oklart varför kommittén bedömer att småviltsjakt är en rättighet som omfattas av urminnes hävd. Jordabalken, som reglerar urminnes hävd, definierar de rättigheter som omfattas av detta varav fiske nämns men inte småviltsjakt. Även om rätten till upplåtelse av fiske är en rätt som en sameby kan inneha av urminneshävd bör kommittén utveckla resonemanget kring varför deras tolkning av vilka rättigheter som omfattas av urminneshävd är vidare än vad jordabalken reglerar.

En implementering av att rätten till att upplåta småviltsjakt och fiske till annan än markägaren skapar konflikt mot andra lagar. Exempelvis: *"Ett sätt att åstadkomma en sådan balans kan vara att med utgångspunkt i detta formulera riktlinjer för hur samebyarna får utöva sin rådighet. En sådan ordning skulle innebära att det i lag anges att samebyar på statens mark i sina områden ovanför lappmarksgränsen och på renbetesfjällen får upplåta småviltsjakt och fiske, och att staten inte får göra motsvarande upplåtelser"* strider mot 10 § första stycket första meningen Jaktlagen. *"Fastighetsägaren har jakträtt på den mark som hör till fastigheten."* Det bör fastställas vilket tolkningsföreträde jordabalken har mot andra lagar om man slår fast att småviltsjakt är en rättighet som omfattas av urminnes hävd.

Älvsbyns kommun anser att direktivet *"analysera vad ensamrätten till upplåtelser av jakt och fiske får för konsekvenser för statens avtal om nyttjanderättsupplåtelser inom områdena."* bör följas av en analys om huruvida det kan få betydelse för andra upplåtare av jakt och fiske om analysen som nämns av kommittén endast ska knytas till ensamrätten till upplåtelser av jakt och fiske. Kan, exempelvis, en viltvårdsförenings ensamrätt till upplåtelse få konsekvenser för nyttjanderättsupplåtelser inom viltvårdsområdet?

Älvsbyns kommun anser att kommittén bör förklara vad en rättighet man innehar av urminnes hävd för med sig i fråga om rättigheter och skyldigheter. Även vad som krävs för att man ska kunna fränsäga sig den eller vad som kan medföra att man mister den bör utredas. Om innehavaren av en rättighet man har av urminnes hävd, säljer ut jakträtten för tid och evighet (eller en begränsad tid) för ett avgränsat område eller hela rättigheten generellt (oaktat av vilken orsak eller i vilken form det görs) till vem som helst, privatperson, organisation eller företag, kan de senare återkräva rätten med hänvisning till urminnes hävd eller är den för alltid förlorad? Den historia som ligger till grund för exempelvis Girjasdomen skulle ju finnas

kvar ändå. Eller upphör en urminnes hävd att gälla i det ögonblick man inte längre hävdar den? Kan det tolkas som att Girjas, då det överlät upplåtelsen av jaktkort till Länsstyrelsen (staten) trots domen, inte längre hävdade sin rätt att sköta upplåtelsen av jakt och därmed fränsade sig den?

Fler frågetecken inom rättigheter och skyldigheter finns. Tider för när jakt på vilt är tillåten kan inte påverkas av de som har rätten att upplåta jakt utanför befintliga tider men kan de som har rätt att upplåta jakt påverka tiderna inom de befintliga jakttiderna? Är, exempelvis, ripjakt som i Norrbotten är tillåten för bofasta svenskar mellan 25/8 – 15/3, möjlig att bara upplåta jakt under del av den tiden. Om det är möjligt, är det något som skulle kunna ske, på vilka grunder får i sådana fall sådant beslut fattas – behöver de motiveras? Vilka konsekvenser kan det få?

”Under kommitténs arbete har det från samebyarnas håll flera gånger uttryckts att samebyarna inte har något intresse av att utestänga folk från jakt eller fiske så länge inte renskötseln påverkas negativt.” Älvsbyns kommun motsäger inte detta men vill ändå framhäva att det är svårt för andra än samebyarna att göra bedömning av vad som påverkar renskötsel negativt. Kommittén knyter inte ihop rätten att upplåta småviltsjakt och fiske med riksintresse Rennäring utan med de som bedriver renskötsel. Vid avlysning av skoterkörning av LST förefaller en självklarhet föreligga att samebyns bedömning är korrekt, vilket den kan vara, men det är svårt för andra intressen att påverka. Här bör en konsekvensanalys göras för att undersöka om risk för att andra som *har starka intressen kring jakt och fiske* kan komma att påverkas av detta.

Resonemanget om att: *Den jordbrukande befolkningen i Jämtlands och Dalarnas län har levt längs dalgångarna sedan urminnes tider och har tidigt nyttjat Sammanfattning SOU 2023:46 26 fjällområden för bland annat jakt och fiske genom systemet med avradsland. Avradslanden kunde vara flera mil i storlek. Jakt och fiske kunde vara skäl för att inrymma ett avradsland. De renskötande samernas markanvändning i skattefjällen har därför generellt sett utsatts för betydligt mer konkurrens från den jordbrukande befolkningen än vad som varit fallet på de undersökta områdena i Lappland (det vill säga områden som i dag står under statens omedelbara disposition)* tillsammans med: *”Girjasrätt grundas på renskötsel och den markanvändning som hör samman med renskötseln i de områden som så småningom har kommit att utgöra dagens samebyar”* bedöms inte medföra att förutsättningar saknas för att exempelvis jordbrukare inom en dalgång eller annat någorlunda avgränsat område skulle kunna hävda rättigheter av urminnes hävd. Om det visar sig att renskötarna i väldigt liten utsträckning hävdats rätten till jakt och fiske inom exempelvis de nämnda områdena, utan den i huvudsak hävdats av jordbrukare skulle det kunna få med sig att jordbrukarna här i stället kan hävda rättigheten av urminnes hävd? Konsekvenser av att knyta urminnes hävd till en yrkesgrupp eller speciell form av näring till det område där det bedrivits bör utredas av kommittén. Att det inte gjordes inom Girjasålet i större omfattning bedömer Älvsbyns kommun varit för att konkurrens saknades. Här, där det konstateras att konkurrens förekommit, bör frågan utredas grundligt.

Ett tilläggsuppdrag skulle kunna begäras av kommittén för att utreda konsekvenser av ett eventuellt implementerade av att statens mister sin omedelbara dispositionsrätt av marker. Skrivelser som Jordbruksverkets föreskrift *”anpassa jaktrycket med hänsyn till god jaktvård och för att jakten inte ska*

inverka menligt på miljön, turismen eller andra intressen, får begränsa jakten på lämpligt sätt” är knutna till mark som står under statens omedelbara disposition vilket således faller (och redan torde fallit inom Girjas samebys marker ovan odlingsgräns) om marken inte längre står under statens omedelbara disposition. Liknade konsekvensutredning bör även göras för fisket. Detta kommenteras endast ytligt av kommittén.

Generellt anser Älvsbyns kommun att konsekvensutredningar saknas av ett implementerade av att staten mister sin omedelbara dispositionsrätt samt av att upplåta rätten till en yrkesgrupp samt vad det för med dig då denna yrkesgrupp utövar en näring som både utgör ett enskilt och ett allmänt intresse.

Kommunen anser även att implementerande och resonemang till grund för ett implementerande kan få verkningsgrad för andra områden. Exempelvis andra yrkesgruppers möjlighet att inom vissa områden hävda urminnes hävd eller konsekvenser för vad rätten att upplåta jakt och/eller fiske kan föra med sig för andra områden.

Älvsbyns kommun anser att kommittén inte lämnat någon tydlig beslutsordning enligt uppdraget *att föreslå en beslutsordning för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen* och att det därför inte är möjligt att yttra sig konkret i frågan.

”Av uppdraget följer dock att hänsyn ska tas även till andra som har starka intressen kring jakt och fiske, till exempel samer utan medlemskap i en sameby, den nationella minoriteten tornedalingar, annan lokalbefolkning och lokal turistnäring.” Exempler bör tas för vad de är; exempel. Andra som kan ha starka intressen skulle även kunna vara kustbor eller boende i södra Sverige som återkommande jagar eller fiskar i fjällen, personer som hyr ut bäddar eller kör båtturer till jakt- och fisketurister. En identifiering av alla som bedöms ha starka intressen bör göras och tillåtas yttra sig över förslaget.

Älvsbyns kommun anser att kommittén ej bör ge förslag till ny lagtext utan att omfattande konsekvensutredningar genomförs

ÄLVSBYNS KOMMUN

För Älvsbyns kommun genom delegation från kommunstyrelsen

Johan Dahlqvist
Kommunalråd